

De totale podiumkunst van Rosas

'Zoals de structuur van de choreografieën van Anne Teresa De Keersmaeker altijd ook de interne logica van de muziek weerspiegelt, zo reflecteren in *I said I* alle ingrediënten elkaar, en dat zowel thematisch als vormelijk',
schrijft een enthousiaste Rudi Laermans.

I said I

1.

Het werk van Anne Teresa De Keersmaeker/Rosas lijkt op een nimmer eindigend *work in progress*. Soms zijn er rustpunten, zoals *Drumming*, waarin uit *Just Before* afkomstig bewegingsmateriaal tot een consistente, één uur durende choreografie werd ontvouwd. Maar net zomin als bij voorbeeld het nog altijd opgevoerde *Rosas danst Rosas* was deze voorstelling een soort van duidelijk intern ijkpunt, een hoeksteen van een oeuvre. Als men de verschillende Rosas-producties bij wijze van spreken naast elkaar legt, emergeert géén totale 'Gestalt', geen homogene figuur die alle voorstellingen leesbaar maakt en sommige als kristallisatiepunten laat verschijnen. Er zijn alleen talloze dwarsverbindingen, onder meer in de vorm van opvallend veel auto-citaten, van 'hernemingen' van frases, rekwisieten (die eeuwige stoelen!) of simpelweg stijlkenmerken (zoals de uitwaaiende armen of, in een ander register, het spelen met kledingaccessoires). Gedurig wijst het werk van De Keersmaeker en Rosas vooruit, naar een komende productie en – finaliter – naar die allicht onmogelijke voorstelling die volgens een nog onbekende dialectische logica al het gemaakte en getoonde, inclusief terloopse herwerkingen of verschuivingen, in zich weet op te nemen. Dit utopische vluchtpunt zal waarschijnlijk ook na *I said I*, de jongste creatie van Rosas, blijven wat het is: een immer verder vooruitgeschoven punt in de toekomst.

Op een vreemde maar tegelijkertijd overduidelijke manier staat het werk van Rosas dus in het teken van het vermijden van het definitieve, het affe, het voleindigde – 'de dood'. Positief geformuleerd komt dit neer op een altijd weer opnieuw beginnen, maar dan zonder ooit tabula rasa te maken, met een groot respect voor de eigen artistieke geschiedenis, het parcours dat De Keersmaeker te samen met de

Rosas-compagnie in uiteraard wisselende bezettingen aflegde. Rosas herneemt, puurt materiaal en inzichten verder uit, dikt aan – en tegelijkertijd is er altijd ook sprake van vernieuwing, vaak door het aangaan van een meestal impliciete dialoog met de werkwijzen of compositieprincipes van andere choreografen. Zo was *Woud* duidelijk gemarkeerd door de kennismaking met het werk van William Forsythe en herinnert het bewegingsvocabulary in alle recente producties meermaals aan de danstaal van Trisha Brown. In *I said I* vallen hier en daar zelfs sporen te bekennen van het danstheater van Meg Stuart, zo bijvoorbeeld in het gebruik van dekens als quasi-tentjes of het ostentatief opschorten van hemd of bloes en, vervolgens, het tonen van de ontblote rug aan het publiek (twee markante scènes uit Stuarts *No Longer Readymade*). Het aangeven van dergelijke externe invloeden – van intertekstuele sleutels – blijft in artistieke middelen een enigszins beladen zaak, ook na het opgeven van het moderne, door de avant-garde tot credo verheven streven naar individuele vernieuwing. Maar alvast De Keersmaeker is gewoonweg niet uit op originaliteit tegen elke prijs. Veeleer kan zij een behoedzame onderzoekster, Rosas een artistiek laboratorium heten. En onderzoek, van welke aard ook, vereist leren – van de eigen ontwikkelingsgang even goed als van anderen. Wie het werk van Rosas met modernistische normen de maat neemt, veroordeelt zichzelf tot onbegrip.

I said I maakt pregnant duidelijk dat het onderzoek van De Keersmaeker en Rosas helemaal niet rond het vinden van een volstrekt oorspronkelijke danstaal draait, misschien zelfs niet eens dans of choreografie als voornaamste inzet heeft. Dat blijkt trouwens ook uit de grillige loopbaan van De Keersmaeker/Rosas. Zij heeft zich immers meermaals met opera,

theater én dans – en dus ook: met muziek – ingelaten. De Keersmaeker is dus een podiumkunstenares in de volle zin van het woord, Rosas meer dan alleen een dansgezelschap. De nadruk kan soms wel een tijd lang op dans en choreografie vallen, maar een conjuncturele klemtoon is wat anders dan een identiteitskaart. Net als bij voorbeeld *Ottone*, *Ottone of Erts*, geeft *I said I* helder aan dat het in het totale werk van Rosas niet zozeer om het vinden van nieuwe danspassen gaat, maar wel om het podium als toonruimte, als die particuliere plaats waar individuele subjecten zich – boudweg gesteld – aan anderen blootgeven. Om dat laatste is het, zo dunkt mij toch, De Keersmaeker in haar onderzoek als podiumartieste te doen. De voorstellingen van Rosas staan daarom soms expliciet, soms impliciet in het teken van de gedurig insisterende vraag hoe iemand zich te samen *met* anderen *voor* anderen middels gebaren, woorden, bewegingen,... als een 'ik' kan positioneren. En dat zonder te vervallen in een gemakkelijke theatraliteit (het individu als typetje, als personage of cliché) enerzijds, onder vermindering van die directe emotionele of lichamelijke expressie die alleen maar obsceen (*off-scenisch*) is anderzijds.

2.

I said I: deze titel verwijst in de eerste plaats naar de tekst van Peter Handke – *Selbstbeziehung* uit 1966 – die te samen met de gebruikte muziek de voorstelling draagt. Handkes monoloog, die hier over alle uitvoerders is verdeeld en zo al meteen een polyfoon karakter verkrijgt, lijkt nog het meest op een loutere opsomming van elkaar flagrant weersprekende gedachten van een Ego over zichzelf: een ik observeert het eigen leven in verhouding tot 'het sociale'. Deze sociabiliteit heeft de vorm van regels en wetten, van een taal die verplicht